

Alávágás: Elvégzésére a TN—10 eszközhordozóra függeszthető CPSZ-típus-jelű munkagép szolgál.

Kiemelés: A gépsor kiemelkedő technikai újdonsága a csemetekiemelő kom-bájn. Fontosabb műszaki jellemzőit már ismertettük.

A hazai helyzet

Hazai csemetetermelésünk nagy átalakulás küszöbéhez érkezett. Megtörtént a nyártermelőkertek koncentrációja, amelyet fenyőkertek kialakítása követ. Be-fejeződött a kísérleti gépsorok kialakítása. A továbbhaladás az üzemi szakem-berek hozzáállásától függ.

Alapvető feltétel, hogy az átállás anyagi alapja meglegyen. Kizárólag rövid-lejártatú közzgazdasági mérlegelés zsákutcába vezet. Hosszú évek óta azt a saj-nálatos tényt kell megállapítani, hogy mivel a csemetetermelés nem volt jöve-delmező ágazat, nem is fordítottak olyan gondot rá, mint kellett volna.

Nemcsak a csehszlovákiai, hanem az NDK-ban tett tanulmányútjaink során is azt tapasztaltuk, hogy egészen kis, néhány ha-os kertek is jól felszereltek épü-letekkel, gépszínekkel, gépekkel és jó szakemberek irányítják e munkákat.

Csemetetermelésünknek bizonyos mértékű strukturális átállását nálunk is lehetővé teszi az erdőfenntartási alapból a csemetetermelés fejlesztésére bizto-sított hitel. A nyár és fűz szaporítóanyag termesztés koncentrációjával és ellen-őrzött termelésével egyidőben a csemetekertek tápanyagfeljavításához, öntözé-séhez megfelelő segítséget kaptak az üzemeltetők. A fenyőcsemetetermelés fej-lesztése során ez a pénzügyi segítség fokozott.

Ösztönözni kell a szaporítóanyag termelő vállalatokat, hogy a gépi és épü-letkorszerűsítést a saját fejlesztési alapjukból oldják meg.

Arborétumaink jelentősége a káros rágcsálók elleni biológiai védekezésben

SCHMIDT EGON

Az arborétumok területén, mint minden fás élőhelyen, a legkülönbözőbb ma-dárfajok élnek. Gyakori lakójuk az erdei fülesbagoly is, mely mint fészkelő, hazánkban, elsősorban a dombvidékek erdeiben, általánosan elterjedt. Számuk télire, novembertől márciusig, az északabbról érkezett példányokkal tetemesen megnövekszik. Ilyenkor egy-egy alkalmas ponton, lehetőleg az időjárás viszon-tagságai ellen több védelmet nyújtó fenyőfákon nappaloznak kisebb-nagyobb csoportokban. A fák alját hosszúkás gombócok, az úgynevezett köpetek, borít-ják. Ezek a zsákmányolt állatok, zömmel apró rágcsálók emésztetlen részeit, a szórt és csontot tartalmazzák, melyet a baglyok néhány órával a zsákmány elfogyasztása után visszaöklendeztek. E köpetek segítségével lehet azután a baglyok pontos étrendjét összeállítani. Az egyes kisemlősfajok csontjai, de kü-lönösen azok fogazata ugyanis jól láthatóan eltér egymástól és így az egyes fajok könnyen és biztosan határozhatók meg. E helyen is kérünk mindenkit, hogy ha ilyen telelőhelyre bukkan, szíveskedjék a köpetekből egy cipősdoboz-

nyit a lelőhely és gyűjtési dátum feltüntetésével a Madártani Intézethez (Bp. XII., Költő u. 21) utánvétellel beküldeni.

Az arborétumok faösszetételüknél fogva az erdei fülesbaglyok telelése szempontjából elsőrendűen alkalmasak. Különösen az alföldi jellegű területeken gyakorolnak erős vonzó hatást a csoportosuló és telelni érkező madarakra. Természetesen ugyanilyen kedvelt nappalozóhelyek lehetnek az egyéb jellegű erdőfoltok, fenyvesek is. Az itt tanyázó 50—60 vagy akár több bagoly táplálékát az egész telelési időszakban, mintegy 5 hónapig, ezek környékén, szántóföldeken, réteken, legelőkön szerzi meg. És hogy miből áll ez a táplálék? Erre vonatkozóan négy hazai arborétumból gyűjtött köpetek tartalmát mutatom be:

	Erdőtelek	Szarvas	Szigliget	Szombathely
Mezei pocok	54 ⁰ / ₀	45 ⁰ / ₀	75 ⁰ / ₀	90 ⁰ / ₀
Egyéb rágcsálók	43 ⁰ / ₀	45 ⁰ / ₀	24 ⁰ / ₀	7 ⁰ / ₀

Elég egy pillantást vetni a zsákmányösszetételre, hogy lássuk, milyen nagy segítséget, mennyi ingyenes „munkát” jelent ez a táplálkozás mező- és erdőgazdaságunknak. A fülesbaglyok tápláléka túlnyomó többségben különböző rágcsálókból áll és a fennmaradó részt is elsősorban a szintén károsnak minősülő verebek alkotják. A listavezető mezei pocok kártételeit hazánkban évente sok milliós nagyságrendű tételekben számlálják, mindenütt gyakori, és kárlistája rendkívül változatos. Az ellene való vegyszeres védekezés költséges és emellett számos, elsősorban a vadállományt és ragadozó madarainkat érintő, káros mellékhatása van. A természetes, biológiai védekezésmódok elősegítése tehát mindenképpen indokolt és fontos feladat. A mezei pocok természetes ellenségei között első helyen állnak a baglyok, ölyvek és vércsék, az emlősök közül a róka pusztít el rengeteget. És hogy egy erdei fülesbagoly hányat fog meg naponta ezekből a tömzsi kis rágcsálókból, azt ismét a köpetvizsgálatok segítettek megvilágítani. A baglyok ugyanis minden 24 órában kétszer köpetelnek, melyek közül az első az esti, a második a hajnali vadászat eredményét tartalmazza. Így a két köpetben talált maradványok alapján megkapjuk a bagoly napi táplálékmenyiségét. Több ezer ilyen átvizsgált szörgombóc eredményeképpen megállapítható volt, hogy baglyaink éjszakánként, egyéb apró rágcsálók mellett, fejenként átlagosan 4 mezei pockot zsákmányolnak és fogyasztanak el. Ez a „teljesítmény” egy mondjuk 50 darabból álló telelő csoport esetében már napi 200, az egész telelési időszak (5 hónap) alatt kb. 30 000 mezei pockot jelent. Ha azonban jól utánagondolunk a dolognak, akkor ez a haszon a ténylegesen elpusztított mezei pockok mennyiségén jelentősen túlnő. A *Microtus arvalis* ivararánya a gradációs perióduson kívül általában 1 : 1-nek felel meg. Ezek szerint az öt hónap alatt elfogyasztott pockok fele, mintegy 15 000 darab állat, nőtény volt. Különösen nagy súllyal esnek latba a tél második felében elpusztított egyedek, mert ezek már a populáció azon részéhez tartoznak, mely a tavaszi újraszaporodást megindítja, de előkészítője és alapja lehet egy akár nagyarányú gradációnak is. Ha tehát csak a január elejétől március közepéig tartó periódust és az arra eső kb. 7500 elpusztított nőtényt tekintjük is, ezek, évi négy ellést és az idevonatkozó vizsgálatok által megállapított átlagos 5,5 fiókat számítva a következő szaporodási időszak alatt kerekén 160 000 utódot produkáltak volna.

Fenti számok elgondolkodtatóak és különösen figyelmet érdemel az a tény, hogy az erdei fülesbaglyok hasznos tevékenységüket egyetlen ráfordított fillér és minden emberi energiabefektetés nélkül végzik. Hasznos munkájukhoz nem igényelnek mást, mint azt, hogy mi, emberek, békén hagyjuk őket. Ha ezt meg-

kapják, akkor megszokott alvófaikra évről évre minden ősszel visszatérnek. És amikor leszáll az alkony, az arborétumok fenyőiről a szélrózsa minden irányában mint testnélküli árnyak repülnek ki a baglyok és puha, imbolygó szárnyalással indulnak vadászni a tarlók, rétek és legelők irányába.

Шмидт Э.: ЗНАЧЕНИЕ НАШИХ ДЕНДРОЛОГИЧЕСКИХ ПАРКОВ ДЛЯ БИОЛОГИЧЕСКОЙ БОРЬБЫ С ВРЕДНЫМИ ГРЫЗУНАМИ

Хвойные группы, одиночные хвойные деревья в наших дендрологических парках являются любимыми местами дневного пребывания гнездящейся у нас и прилетающей зимой с севера лесной совы. Несколько тысяч испытаний по корму показывают, что в среднем каждая сова уловит в сутки по четыре полевки обыкновенных. Таким образом, они без всяких расходов наносят значительную пользу лесному хозяйству.

Schmidt, E.: THE SIGNIFICANCE OF OUR ARBORETA IN THE BIOLOGICAL CONTROL OF HARMFUL RODENTS

Groups and single trees of conifers in our arboreta are favourite residences of long-eared owls, which have their nests in our country and come from the north for wintertime to us. Several thousands of food experiments have shown, that the prey of each long-eared owl averaged at about four field-mice a day. Thus they make much use to the agriculture without any expenditure.

Kiegészítés a „Szerves foszforkészítmények és újabb eljárások alkalmazása a cserebogár és álcája elleni védekezéshez” című dolgozathoz

Az Erdő 1971. február havi számában (XX. évfolyam 2. szám) a 88—91. oldalakon Dr. Kolonits József tudományos munkatárs beszámolt a cserebogár nemzője és pajorja elleni vegyszeres védekezési kísérleteiről, amelyeket szerves foszforkészítményekkel végzett. A kutatási eredmények közlését az tette indokolttá, hogy a klórozott szénhidrogének felhasználása mind a mező-, mind az erdőgazdasági növényvédelemben betiltásra került, illetőleg fokozatos megszüntetése folyamatban van. Félreértés elkerülése végett szükségesnek tartom azonban, hogy a megjelent dolgozathoz néhány megjegyzést tegyek.

A dolgozat bevezetőjében elírás történt. A klórozott szénhidrogének ugyanis túlادagolás esetén a fenyőfélék növekedésére nem „fokozó”, hanem gátló hatással vannak. Különösen csemetekertekben volt megfigyelhető, hogy a vegyszerek egyenetlen kiszórása miatt egyes csemetesorokban a csírcsemeték növekedése teljesen megállt. Ez a csökkent növekedés évekre kihatott az így kezelt csemetékre.

A szövegben és a táblázatban közölt dózisok a talajfelszíni védekezéshez a Wofatox porozószer, a Wofatox spritzpulver 30 és a Basudin-5 vonatkozásában a gyakorlat számára még nem engedélyezettek. Wofatox porozószerből ugyanis a megengedett legmagasabb dózis 40—50 g/m², azaz hektáronként 40—50 kg. A Wofatox permetezőszert általában talajlakó kártevők ellen nem alkalmazzák. A Basudin-5 granulált szert egyelőre kísérleti jelleggel alkalmazhatjuk az *Evetria buoliana* károsítása ellen 30 kg/ha maximális adagolásban. Az eddig végzett vizsgálatok kétségtelenül beigazolták, hogy az erdőgazdasági gyakorlatban esetenként csak megemelt dózissal lehet eredményt elérni. Ezt bizonyítják dr. Kolonits kísérletei is. Addig azonban, amíg a MÉM Növényvédelmi Főosztálya a mezőgazdasági gyakorlattól eltérő dózismennyiségeket felül nem bírálja és ahhoz az engedélyt nem adja meg, a gyakorlatban alkalmazni nem szabad.

A vegyszeres védekezés egyébként az erdőgazdasági gyakorlatban sokkal kisebb volumenű, mint a mezőgazdaságban. Nem általános, és nem ölel fel olyan